

Au IIIe siècle avant notre ère, apparaît une traduction de la Tora en grec. La tradition relate le miracle de cette traduction : 72 rabbins, isolés les uns des autres, traduisent de la même façon la Tora. D'où le nom de Septante.

Traité Ména'hot

La sagesse grecque

Les rabbins du Talmud étaient divisés sur l'appréciation de la culture grecque ; traduire la Tora en grec, étudier la philosophie ou les sciences grecques restaient des sujets de débats.

Rabbi Ismaël faisait partie des opposants, Rabbi Chmouel était plus nuancé.

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צט עמוד ב

שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל: כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונית? קרא עליו המקרא הזה: לא ימוש ספר התורה הזה מפיק והגית בו יומם ולילה, צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית. ופליגא דר' שמואל בר נחמני, דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן: פסוק זה אינו לא חובה ולא מצוה אלא ברכה, ראה הקב"ה את יהושע שדברי תורה חביבים עליו ביותר, שנאמר: (שמות לג) ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל, אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהושע, כל כך חביבין עליך דברי תורה? לא ימוש ספר התורה הזה מפיק.

Talmud de Babylone traité Ména'hot page 99 b

Ben Dama, le neveu de R. Ismaël interrogea R. Ismaël: moi qui aie étudié toute la Tora puis-je étudier la science grecque ? Il lui répondit par ce verset (Josué 1, 8) : "*le livre de la Tora ne quittera pas ta bouche, et tu le méditeras jour et nuit. Trouve-toi un moment qui n'est ni le jour ni la nuit, et apprends-y la science grecque*". Ceci s'oppose à l'avis de R. Chmouel bar Nahmani, car ce dernier a dit : "ce verset [de Josué] n'est ni un commandement, ni une obligation, mais une bénédiction. En effet, le Saint, béni soit-Il, a constaté que les paroles de la Tora étaient très précieuses pour Josué, comme il est dit "et son serviteur [de Moïse] était Josué fils de Noun, il ne quittait jamais la tente [de l'étude]" (Ex 33). Le Saint, béni soit-Il, lui dit : Josué les paroles de la Tora te sont si précieuses que *le livre de la Tora ne quittera jamais ta bouche*".

Traduction : Philippe Haddad